

Prvi grafički organizatori:

Čitanje

30 grafičkih organizatora za razvijanje vještina početnog čitanja i razumijevanja pročitano

Rhonda Graff Silver

OSTVARENJE

Sadržaj

Uvod

Zašto grafički organizatori?	4
Kako koristiti ovu knjigu	4
U svakom organizatoru	6
Ostvarivanje standarda ovladavanja jezikom	7

Prije čitanja

Razmisli prije čitanja	10
Poveži sa svojim iskustvom	12
Predvidi i provjeri.	14

Lik

Pokaži kakav je lik	16
Osjećaji lika	18
Lik se mijenja	20
Isto i različito	22
Opiši lik	24
Opiši lik u stupcima	26
Usporedi se s likom	28

Slijed događaja

Vijenac događaja	30
Kako prolazi vrijeme	32
Prepričaj u balonima	34
Karta priče	36
Početak... Sredina... Kraj	38

Glavna misao

Važna misao	40
Kuglice detalja	42
Proslava glavne misli	44
Kutija za glavnu misao	46

Vokabular

Čudesne, čudesne riječi!	48
Kantica riječi	50

Reakcija na pročitano

Pitam se	52
Ispitaj!	54
Usporedimo!	56
Dobro promisli	58
Što mi je važno	60
Ukrcajmo se!	62
Potezi podataka	64
Moj omiljeni	66

Informativni tekstovi

Informativne novosti	68
Informativni rječnik	70

Dodatak: Radnja . . . . .

72

Uvod

ZAŠTO GRAFIČKI ORGANIZATORI?

"Grafički organizator je vizualno prikazivanje znanja."

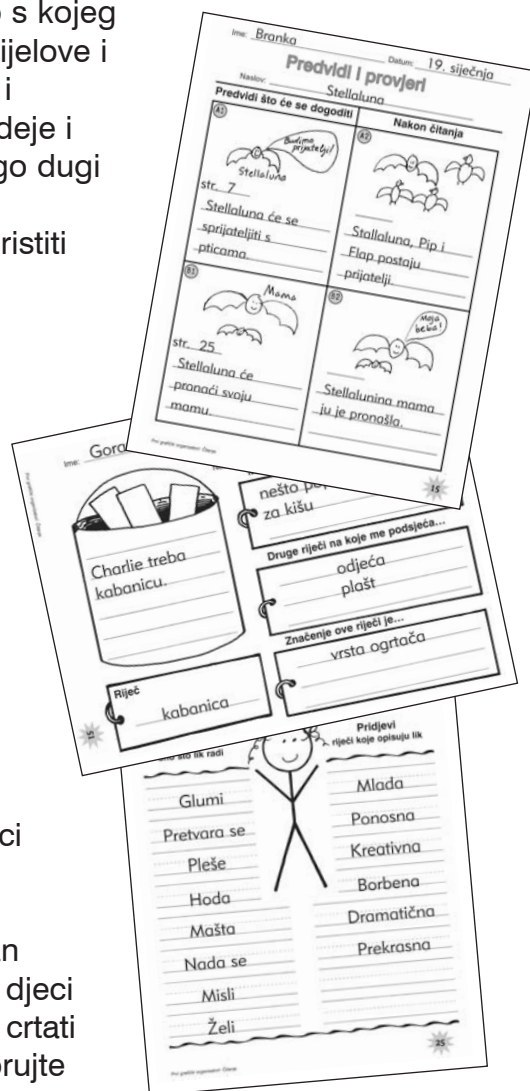
- Bromley, Irwin-DeVito i Modlo

Grafički organizatori omogućuju djeci da uvide smisao informacija. Savršeni za one koji vizualno uče, određuju djeci mjesto s kojeg mogu početi, pomažu im da se usredotoče na ključne dijelove i strukturiraju svoja razmišljanja, omogućujući da upamte i razumiju što čitaju i čuju. Pomažu djeci da organiziraju ideje i koncepte u prepoznatljivu sliku, što je lakše upamtiti nego dugi komad teksta. Korištenje grafičkih organizatora također pomaže unapređivanju skupnih rasprava. I možete ih koristiti uz gotovo svaku knjigu!

KAKO KORISTITI OVU KNJIGU

Grafički organizatori uređeni su po sljedećim kategorijama: prije čitanja, likovi, redoslijed događaja, glavna misao, vokabular, reakcija na pročitano i informativni tekst. Koristite ih gdje god i kad god mogu pomoći vama i djeci! Svaki organizator uključuje stranicu za učitelja s opisom njegove svrhe i prednosti, popisom potrebnih materijala, uputom kada ga koristiti, korak-po-korak izloženim uputama za korištenje i prijedlozima za poticanje rasprave. Tu su, usto, i korisni naputci o prilagodbi svakog organizatora. Na istoj stranici nalazi se i primjer popunjenog organizatora koji će vas usmjeriti i pružiti vam nadahnuće. (Vidi str. 6.)

Na svakom organizatoru djeca imaju predviđen prazan prostor za pisanje i crtanje. Crtanje je način koji mnogoj djeci omogućuje da izraze svoje znanje. Nekima će biti draže crtati prije, nekima za vrijeme, a nekima nakon pisanja. Ohrabrujte

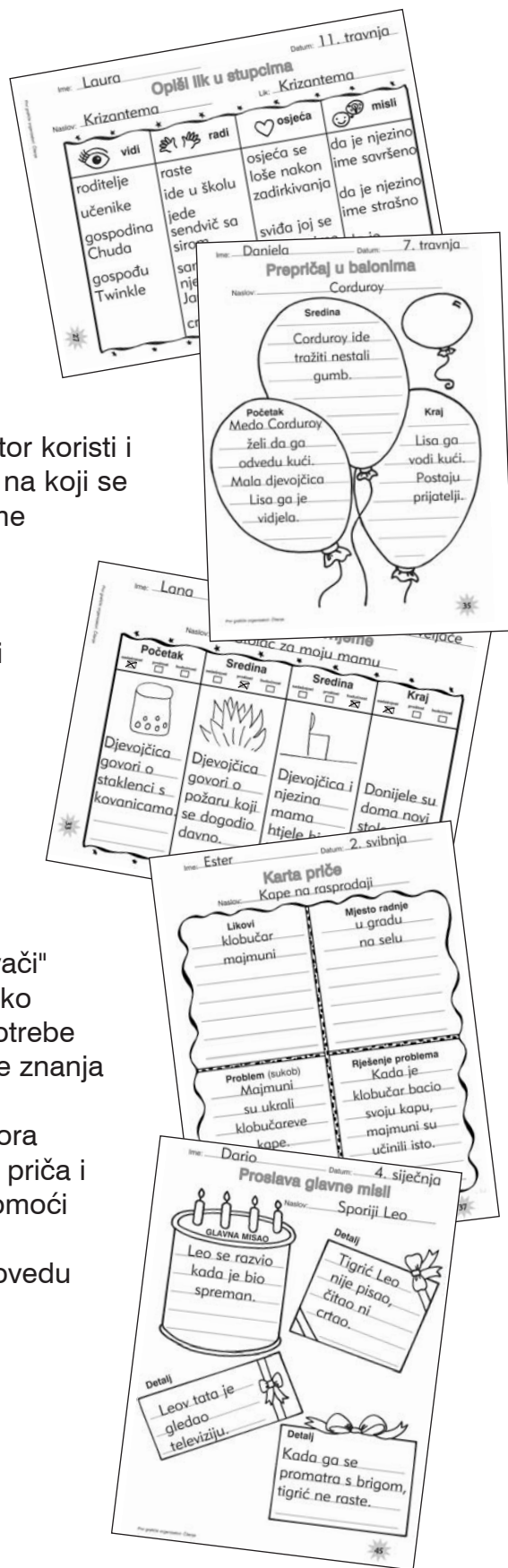
različite načine i poslužite se raspravom da biste proširili ono što su djeca napisala ili nacrtala. Upamtite, što djeca više uče razmišljati o pročitanoj, njihovi će odgovori postupno postajati suptilniji i dublji.

Ne postoji pravilan ili pogrešan način korištenja organizatora! Mogu se koristiti kao pomoć djeci različitih razina sposobnosti i na različite načine. Može ih koristiti cijeli razred, manja skupina ili pojedinci. U početku možete raditi na velikom papiru, pokazati djeci kako se ispunjava organizator i ostaviti ga kao podsjetnik na zidu. Pokažite kako se organizator koristi i potaknite raspravu o njegovim dijelovima. Pokazujući na koji se način koristi organizator, djeca će naučiti kako se njime mogu individualno služiti.

Uz svaki organizator pripremljena su pitanja za raspravu. To su samo prijedlozi, prilagodite ih određenim ciljevima i sposobnostima učenika. Postoji više načina na koji se mogu ispuniti, stoga se više usmjerite na raspravu i razumijevanje pročitanoj teksta. Potaknite i ohrabrite djecu da iznesu svoja razmišljanja. Poticanje djece da objasne što misle i zašto razvija dublje razumijevanje pročitanoj, kako kod pojedinca, tako i kod cijele skupine.

Naravno, s vremena na vrijeme htjet ćete procijeniti jesu li i na koji način organizatori razvili sposobnosti učenika. Napreduju li kao čitači i "istraživači" jezika, jesu li postali radoznaliji, na koji način uče? Kako možete koristiti organizatore da zadovoljite različite potrebe skupine? Dakle, možete ih koristiti i za procjenu razine znanja učenika i prema tome prilagoditi način poučavanja.

I na kraju, zabavite se! Pomoću grafičkih organizatora možete isplanirati uzbudljivo putovanje za istraživanje priča i razvijanje ljubavi prema čitanju! Ova će vam knjiga pomoći da naučite kako početi koristiti organizatore s malom djecom. Neka se vas iskustvo, dječja pitanja i reakcije povedu ostatak puta. Dva učitelja nikada neće imati jednako putovanje, ali možemo nastaviti dijeliti svoja vlastita profesionalna iskustva da unaprijedimo dječje razumijevanje i užitek u čitanju, pisanju i dijeljenju.

U SVAKOM ORGANIZATORU

Za svaki od 30 organizatora naći ćete...

Natuknice s potrebnim materijalom i uputom kada koristiti organizator.

Kratak opis sadržaja organizatora.

Ukazivanje na to hoćete li organizator koristiti prije čitanja, istraživati u njemu lik ili slijed događaja, ukazuje li na glavnu misao, objašnjava nepoznate riječi, potiče na razumijevanje pouke, ili se pak odnosi na dokumentarne tekstove.

Primjer popunjenog organizatora.

Stranica koja se može kopirati.

Razmisli prije čitanja

Djeca koriste ovaj organizator da zabilježe što ih zanima o priči, a također i to što o njoj već znaju, na temelju proučavanja ovitka, naslova i kratkog prelistavanja knjige.

MATERIJAL: kopija 11. stranice, olovke

KADA KORISTIMO: prije čitanja

UPUTE:

1. Prouči ovitak knjige i pročitaj naslov. Kratko prolistaj knjigu. (Nemoj čitati priču, samo osjeti knjigu.)
2. Neka djeca zapišu naslov. Potom neka razmisle o pitanjima koja im padnu na pamet, na temelju informacija koje imaju o knjizi. *Pitam se...* Svoje misli mogu zabilježiti pokraj upitnika.
3. Nakon što pročitate knjigu, neka djeca zapišu odgovore na svoja pitanja pod *Sada znam...*
4. Koristite organizator da biste potakli raspravu.

Prije čitanja

- Zašto te zanimalo...?
- Po čemu si zaključio da je to što vjeruješ istinito ili da bi se moglo dogoditi?

Nakon čitanja

- Jesi li točno predvidio ili pretpostavio događaje u priči ili je bilo drukčije?
- Na koji su ti način naslov i ovitak pomogli da se pripremiš za čitanje?

SAVJETI

- Podijelite djecu na to da mi prije čitanja knjige, raspravu, ne znamo što će se dogoditi. Umjesto toga trebali bi zapisati što su primijetili, pretpostavili i zaključili.
- Nakon čitanja vratite se organizatoru i prokomentirajte na koji način je povezan s pričom.

Dobra knjiga za korištenje ovog organizatora je *Dječelvo putovanje Alberta Saha*.

Prvi grafički organizatori: Čitanje

Ime: _____ Datum: _____

Razmisli prije čitanja

Naslov: _____

Pitam se...

_____

_____

_____

_____

Sada znam...

_____

_____

_____

_____

Prvi grafički organizatori: Čitanje

Pitanja koja potiču na raspravu.

Savjeti kako najbolje možete iskoristiti organizator.

Upute za korištenje u koracima.

Prijedlog s kojom knjigom ga možete koristiti.

OSTVARIVANJE STANDARDA OVLAĐAVANJA JEZIKOM

Grafički organizatori u ovoj knjizi osmišljeni su tako da omogućće ostvarivanje standarda koji preporučuje Ured za odgoj i obrazovanje, organizacija koja prikuplja i sintetizira nacionalne i državne standarde za planove i programe obrazovanja.

Čitanje: Od predškole do 2. razreda

Koristi opće vještine i strategije u procesu čitanja:

- * Razumije da znakovi imaju značenje (npr. zna da tiskana slova i riječi predstavljaju govoreni jezik).
- * Razumije kako je tiskani tekst organiziran i kako se čita (npr. prepoznaje prednju i zadnju stranu na ovitku, autora i ilustratora; slijedi riječi s lijeva nadesno i s vrha prema dnu; prepoznaje značenje razmaka između riječi, zna razliku između slova, riječi i rečenica; razumije korištenje velikog početnog slova i interpunkcije kao granice teksta).
- * Stvara mentalne predodžbe na temelju slike i teksta.
- * Koristi smislene ključeve (npr. slike, opise slika, naslov, ovitak, naslove poglavlja, strukturu priče, temu priče) s ciljem razumijevanja i predviđanja sadržaja (npr. postupaka, događaja, ponašanja likova).
- * Koristi osnovne elemente glasovne analize (npr. veze između glasa i slova, početnog i završnog suglasnika, samoglasnike, spajanje slova u slogove, uzorke riječi) da prepozna nepoznatu riječ.
- * Koristi osnovne elemente stukturalne analize (npr. slogove, osnovne prefikse i sufikse, korijen riječi, složene riječi, obrasce u pisanju) da prepozna nepoznatu riječ.
- * Koristi slikovni rječnik da odredi značenje riječi.
- * Razumije značajne riječi za svoj uzrast (npr. riječi koje označavaju osobe, mjesta, stvari, događaje; riječi koje se često koriste poput *rekao je*, *bio je* i *gdje*).
- * Koristi strategije kojima si pomaže (npr. traži ključne oslonce, prepoznaje svoje krive navode, ponovno čita, traži pomoć).
- * Čita naglas poznate priče, pjesme i odlomke tečno i izražajno (npr. uvažavajući ritam, tok, metar, tempo, slijevanje, ton, intonaciju).

- * Koristi vještine i strategije čitanja da bi razumio i interpretirao razne oblike literarnih tekstova.
- * Koristi vještine i strategije čitanja za razumijevanje raznih oblika poznatih literarnih odlomaka i tekstova (npr. bajke, narodne priče, fikcionalnu i nefikcionalnu prozu, legende, basne, mitove, pjesme, uspavanke, slikovnice, knjige s predviđanjem).
- * Zna odrediti mjesto radnje, glavne likove, glavne događaje, tijek i probleme u priči.
- * Izvodi jednostavne zaključke o redoslijedu događaja i mogućim ishodima.
- * Uočava glavnu misao ili temu priče.
- * Povezuje priču s osobnim iskustvom (npr. događaji, likovi, sukobi, teme).

Koristi vještine i strategije čitanja za razumijevanje i interpretaciju različitih vrsta informativnih tekstova:

- * Koristi vještine i strategije čitanja za razumijevanje različitih vrsta informativnih tekstova (npr. pisane upute, znakove, podnaslove, etikete s upozorenjima, informativne knjige).
- * Razumije glavnu misao i važne detalje jednostavno opisanog podatka.
- * Uopćava informacije koje je pronašao u tekstu (npr. prepričava vlastitim riječima).
- * Povezuje novu informaciju s već poznatim znanjem i iskustvom.

Grafički organizatori

Razmisli prije čitanja

Djeca koriste ovaj organizator da zabilježe što ih zanima o priči, a također i to što o njoj već znaju, na temelju proučavanja ovitka, naslova i kratkog prelistavanja knjige.

MATERIJAL: kopije 11. stranice, olovke

KADA KORISTIMO: prije čitanja

UPUTE:

- 1 Prouči ovitak knjige i pročitaj naslov. Kratko prolistaj knjigu. (Nemoj čitati priču, samo osjeti knjigu.)
- 2 Neka djeca zapišu naslov. Potom neka razmisle o pitanjima koja im padnu na pamet, na temelju informacija koje imaju o knjizi. *Pitam se...* Svoje misli mogu zabilježiti pokraj upitnika.
- 3 Nakon što pročitate knjigu, neka djeca zapišu odgovore na svoja pitanja pod *Sada znam...*
- 4 Koristite organizator da biste potakli raspravu.

Prije čitanja

- ☀ Zašto te zanimalo...?
- ☀ Po čemu si zaključio da je to što vjeruješ istinito ili da bi se moglo dogoditi?

Nakon čitanja

- ☀ Jesi li točno predvidio ili pretpostavio događaje u priči ili je bilo drukčije?
- ☀ Na koji su ti način naslov i ovitak pomogli da se pripremiš za čitanje?

Ime: Daniela Datum: 7. ožujka

Razmisli prije čitanja

Naslov: Djedovo putovanje

Pitam se...

Tko će putovati?

Kamo će ići?

Hoće li putovati avionom?

Sada znam...

Vozili su se brodom.
Putovanje je dugo trajalo. Dječak ide na put.

Prvi grafički organizator: Čitanje

13

Savjeti

- ☀ Podsjetite djecu na to da mi prije čitanja knjige, zapravo, ne znamo što će se dogoditi. Umjesto toga trebali bi zapisati što su primijetili, pretpostavili i zaključili.
- ☀ Nakon čitanja vratite se organizatoru i prokomentirajte na koji način je povezan s pričom.

Ime: _____ Datum: _____

Razmisli prije čitanja

Naslov: _____

Pitam se...

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Sada znam...

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

_____

Poveži sa svojim iskustvom

Djeca koriste naslov i ilustracije iz knjige da se podsjetite na situacije koje su iskusili.

MATERIJAL: kopije 13. stranice, olovke, bojice

KADA KORISTIMO: prije čitanja

UPUTE:

- 1 Pogledaj knjigu, pročitaj naslov i obrati pozornost na ilustraciju na ovitku. Prelistaj knjigu i prouči posebne ilustracije. (Ako knjiga ima poglavlja s malo ilustracija, treba obratiti pozornost na naslove poglavlja.) Neka djeca zapišu naslov na organizator.
- 2 Potaknite djecu da razmisle o tome kako je ono što su vidjela ili čula iz knjige povezano s njihovim životom. *Podsjeća li te naslov na nešto? Potiču li te slike da razmisliš o nečemu iz svog života?*
- 3 Potaknite ih da svoja razmišljanja zapišu u gornji pravokutnik.
- 4 Četiri manja pravokutnika služe djeci da zapišu ono čega se sjetite kad pročitaju naslov knjige.
- 5 Koristite organizator da potaknete raspravu:
  - ✱ Neka pokažu svoje crteže i kratko ispričaju na koji način su povezani s pričom.
  - ✱ Neka kažu koje su riječi zapisali. Pitajte ih zašto su izabrali baš tu riječ. Na koji je način povezana s pričom?

Ime: Kim Datum: 12. travnja

Poveži sa svojim iskustvom

Naslov: Rodaci dolaze

Pročitaj naslov i pogledom preleti preko teksta.

Na što pomislim kada pročitam naslov:

Na igranje s rođakom
moju mamu
Božićni ručak
mog brata

obitelj   posjet

Riječi na koje pomislim prije čitanja:

zagrljaji   zabava

Prvi grafički organizator: Čitanje 13

Savjeti

- ✱ Kada potičete djecu da zabilježe svoje reakcije, dozvolite im da izaberu između zapisivanja riječi i crtanja. Ili se mogu izraziti na oba načina.
- ✱ Pomozite im da sami opišu slike ili im vi osigurajte opise slika.

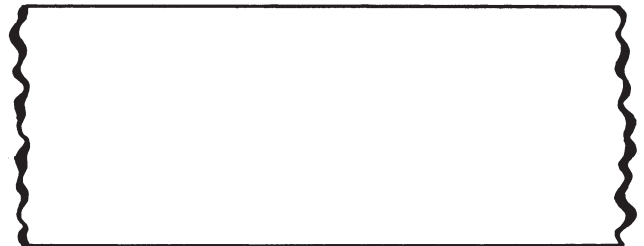
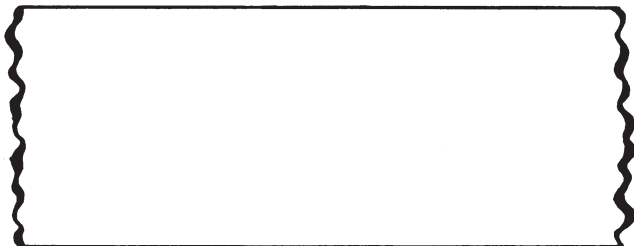
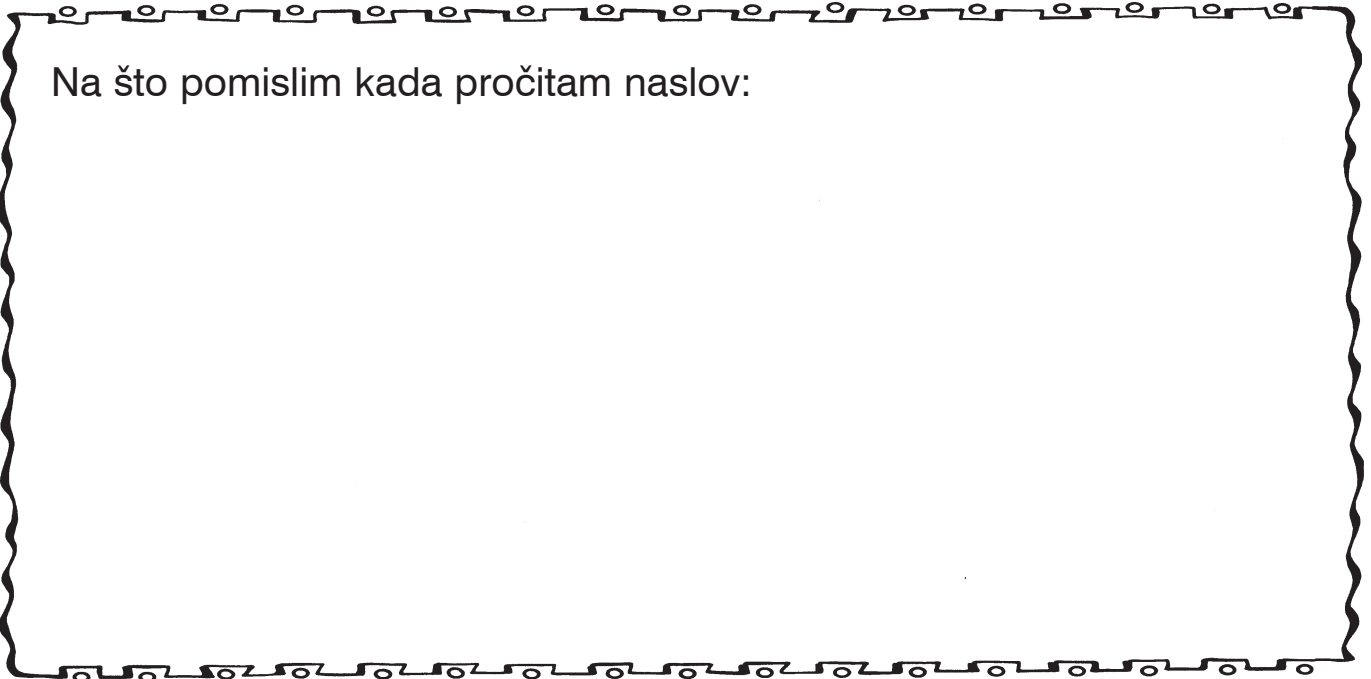
Ime: _____ Datum: _____

Poveži sa svojim iskustvom

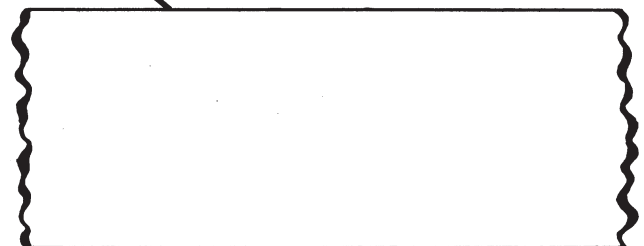
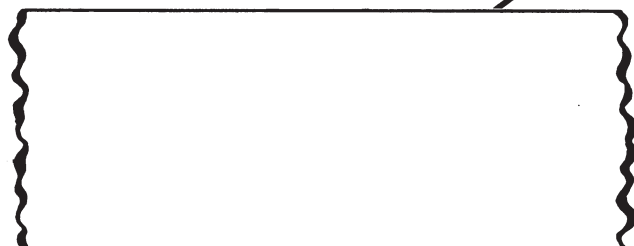
Naslov: _____

Pročitaj naslov i pogledom preleti preko teksta.

Na što pomislim kada pročitam naslov:

Riječi na koje pomislim
prije čitanja:

Predvidi i provjeri

Djeca će predviđati događaje prije i za vrijeme čitanja, a kad pročitaju, potvrdit će ili ispraviti svoja predviđanja.

MATERIJAL: kopije 15. stranice, olovke, bojice

KADA KORISTIMO: prije, tijekom i nakon čitanja

UPUTE:

- 1 Neka djeca zapišu naslov. Pregledajte knjigu na brzinu i neka djeca zabilježe prva predviđanja. Neka zapišu predviđanje na linije u pravokutniku A1, kao i broj stranice. Prostor je također predviđen i za crtež.
- 2 Počnite ili nastavite s čitanjem do prikladne točke za predviđanje. Neka djeca naprave drugo predviđanje i zabilježe u pravokutnik B1. Mogu također zabilježiti i broj stranice te nacrtati.
- 3 Nastavite čitati do kraja, pa se vratite i neka djeca ponovno pročitaju svoja predviđanja. Pomozite im popuniti stupac *Nakon čitanja*. (Djeca ponovno čitaju predviđanje A1, zapisuju i crtaju što se stvarno dogodilo u pravokutnik A2. Tada naprave isto za predviđanje u pravokutniku B1.)
- 4 Koristite organizator da biste potakli raspravu.
  - * Koje si zaključke koristio da predviđiš što će se dogoditi? (Po čemu si zaključio da će se to dogoditi?)
  - * Kakva su bila tvoja predviđanja?
  - * Kako ti je pomogla strategija predviđanja za vrijeme čitanja?

Ime: Branka Datum: 19. siječnja	
Predvidi i provjeri	
Naslov: Stallaluna	
Predvidi što će se dogoditi (A1) str. 7 Stallaluna će se sprijateljiti s pticama.	Nakon čitanja (A2) Stallaluna, Pip i Flap postaju prijatelji.
(B1) str. 25 Stallaluna će pronaći svoju mamu.	(B2) Stallalunina mama ju je pronašla.

Savjet

- * Odredite točke predviđanja prije no što podijelite materijal.